

Dertig dagen duisternis

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Jenny Lund Madsen

Dertig dagen duisternis

Vertaald uit het Deens
door Kor de Vries

Ambo|Anthos
Amsterdam

Het citaat op pagina 213 is afkomstig uit *Bonjour tristesse* van Françoise Sagan,
vertaald door Marianne Gossije, Meulenhoff Boekerij bv, 2009

ISBN 978 90 263 5607 0

© 2020 Jenny Lund Madsen

Published by agreement with Copenhagen Literary Agency ApS, Copenhagen

© 2022 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,

Amsterdam en Kor de Vries

Oorspronkelijke titel *Tredive dages mørke*

Oorspronkelijke uitgever Grønningen 1, Copenhagen

Omslagontwerp Riesenkind

Omslagillustratie © Benjamin Suter / Pexels.com

Foto auteur © Lærke Posselt

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Trin

Proloog

Zijn hart bonkte in zijn keel. Waarom moest het op deze manier eindigen? Hij had zin om te gillen, zijn haren uit zijn kop te trekken, iemand in elkaar te rossen. Ze tegen hun hoofd te schoppen tot het leven uit hen wegebde. Het maakte niet uit of *hij* het was, als het maar iemand was die het had verdiend. Op dit moment voelde het alsof de hele wereld het verdiende om dood te gaan.

Hij voerde zijn wandeltempo op. Het weiland was nat en drassig als altijd, hij haatte deze plek. Het was er donker, koud en klam. De hele fucking tijd. Zonder te weten waarom koerste hij verder in de richting van het water. Hij hoorde de golven al. Hoe dichterbij hij kwam, hoe meer zin hij kreeg om in zee te springen en alles te vergeten. Hij wilde hier weg, hij haatte het dorp en iedereen die er woonde. Hij had het koud. Hij was weggegaan zonder zijn jas, zo woest was hij geweest. Een moment overwoog hij om terug te gaan, maar dat zou gezichtsverlies betekenen. En verliezen was het laatste dat hij wilde. Hij wilde winnen van hen allemaal, weggaan en het leven veroveren, terugkeren en hun laten zien wat hij was geworden. Er waren nog zoveel dingen te doen, hij kon niet wachten om te beginnen. Fuck hen. Hij was nu bijna bij de zee, hij kon de golven op zijn lippen proeven. Hij likte rond zijn mond, voelde dat hij tot alles in staat was. Hij kon zelfmoord plegen, iemand om-

brengen, het maakte niet uit. Hij deed ertoe, hij had de macht, hij kon doen wat hij wilde. Hij bleef staan, trok zijn trui uit, stond met ontbloot bovenlijf en voelde de koele novemberlucht in zijn huid snijden. Het deed pijn en zou al snel levensgevaarlijk worden. Opnieuw overwoog hij in de golven te springen, om aan alles een einde te maken. Maar toen zakte hij met een luid gebrul ineem, stortte in, zijn adem stokte, hij begon te huilen en te schreeuwen. Het kon hem niet schelen dat hij in het natte, gore gras zat, want hoewel het voor de tijd van het jaar mild was, trok de kou door zijn hele lijf tot diep in zijn hart. Het was zo onrechtvaardig! Dat alle anderen in hun warme huiskamers konden zitten, zonder problemen, zonder een leven dat zojuist was verwoest, terwijl hij hier als een dier midden in het niets zat. Hij huilde, liet zich gaan, voelde hoe zijn zelfmedelijden zich om hem sloot. Op dit moment was er maar één ding dat hij wilde: worden vastgehouden. Hij wist wie altijd klaarstond om hem vast te houden – ook al had hij haar zojuist afgewezen. De gedachte zelf bood hem enige troost, zijn huilen nam af. De kou liet zijn hele wezen schudden; hij wilde alleen maar naar haar toe, voor een omhelzing en een kop thee.

Maar opeens zag hij iets, de lichten van een auto in de verte. De auto kwam dichterbij en hij dacht het speciale licht te kunnen herkennen, zelfs op deze grote afstand. Niemand in het dorp had zulke witte, verblindende koplampen. Shit. Dat was het laatste wat hij op dit moment nodig had. Hij had absoluut geen zin om met die halvegare te praten. Hij ging staan, trok zijn trui aan. Hij kon maar beter naar huis gaan, wilde leven, niet doodgaan. Maar op hetzelfde moment hoorde hij een stem achter zich, iemand zei zijn naam. Kon dat kloppen? Hij wilde zich net omdraaien, maar voor hij dat kon doen, voelde hij hem. De klap. Het voelde alsof de hemel op zijn hoofd belandde. Hij viel op de grond, wist nog net het natte gras te voelen en het bloed dat tussen zijn haren wegvloede. Hij voelde dat iemand aan zijn benen trok, hem naar het water sleepte, hij

probeerde te bewegen, maar kon het niet. Toen raakte hij helemaal buiten bewustzijn. Voelde niet dat iemand hem sleepte naar waar hij zojuist van had gedroomd. De ijskoude, donkere, dodelijke zee.

1

Een hand wordt over de gemeenschappelijke arMLEuning in een andere gevlochten, ze leunen synchroon achterover. Hij draait zijn hoofd een milliseconde vóór haar, hij is bang om te vliegen maar probeert dat te verbergen, zij is niet bang, maar doet alsof. Ze vrijen met hun ogen en oefenen hun verliefdheid op elkaar, terwijl ze van de grond opstijgen.

Zij: 'Ik heb op een berg gekampeerd.'

Hij: 'Ik heb geschied.'

Zij: 'Ik benam je de adem.'

Hij: 'Ik heb in Brussel gedanst.'

Het vliegtuig is in de lucht, zijn licht zwetende hand...

Aargh! Wat nu? Hoe bedenk je een relatie aan de hand van de eerste verliefdheid? Hoe schets je de gevoelens tussen twee mensen zonder te klinken als een slechte kopie van Goethe of nog erger: een veel te goede kopie van Barbara Cartland? Hoe het ook zij: veel te banaal! Met een harde druk op 'delete' wist ze het hele stuk, spoelt het gevoel van ontoereikendheid weg met een groot glas rode wijn en daarna nog een – omdat het meer dan een glas vergt om dat gevoel van middelmatigheid kwijt te raken. Hannah Krause-Bendix heeft nog nooit een slechte recensie gehad, geen enkel negatief geladen woord over ook maar een van haar vier romans hebben de recensenten haar gegeven. Ze is een literaire superster, is twee keer genomi-

neerd voor de literatuurprijs van de Noordse Raad, niet gewonnen, maar dat was maar goed ook: ze gelooft er niet in dat literatuur met prijzen kan worden gewaardeerd. Ze heeft de vele prijzen die haar in de loop der jaren wél zijn toegekend ook nooit in ontvangst genomen. Hannah ziet zichzelf als een wandelende bonk integriteit van vijfenveertig jaar en ze zal te allen tijde blijven volhouden dat het beneden haar waardigheid is om commercieel succes na te streven. Misschien weet alleen haar redacteur dat dit een leugen is. Dialoog, vanaf het begin:

Hij: 'Er zijn straten in Kopenhagen die alleen in mijn dromen bestaan.'

Zij: 'Maar maakt dat ze minder werkelijk?'

Opnieuw delete. Ze heeft in haar boeken nog niet eerder de strijd aangeboden met verliefdheid en tot dusver ziet het er naar uit dat het een onenightstand zonder nakomelingen wordt. Hannah staat rusteloos op van haar bureau, Duits design, mahonie, zwaar genoeg om haar normaal zo geniale woorden te dragen. Maar nu valt er niet veel te dragen, ze komen niet, de woorden. Ook vandaag niet. Hannah past haar appartement op de bovenste verdieping af, 67 vierkante meter, dat is snel uitgevoerd. Ze gaat bij het raam staan, doet het open, blaast rook uit over de daken van de stad. Het is een mooie dag, Kopenhagen ziet er goed uit in het herfstzonnetje en met mensen die in half lange mouwen blijven volharden, ook al is het november geworden. Alsof hun naakte huid de zomer langer vasthoudt. Af en toe benijdt ze hen, de mensen die hun nakomelingen in kinderwagens rondrijden, terwijl ze elkaar met onbezorgde gezichten begroeten en soja latte uit wegwerpbekers drinken. Kopenhagenaars zijn er keien in om er op zondag gelukkig uit te zien. Een moment overweegt ze er toch heen te gaan. Bastian zal haar maandenlang in de watten leggen als ze het doet. Dat is wel een verleidelijke gedachte: een paar maanden lang een dankbare, welwillende redacteur. Heel verlokkelijk. Maar dan drukt ze haar

sigaret uit en pept ze zichzelf op. Zij gaat niet op zo'n vreselijke boekenbeurs staan om haar romans te signeren voor een plebs dat het verschil tussen boeken en literatuur niet kent. Bovendien zal haar afwezigheid waarschijnlijk niet echt busladingen voljoelende fans teleurstellen. Hannahs lezersschaar is net zo klein als hij elitair is – ondanks literaire erkenning is ze nog steeds schrijver bij de genade van de kunstsubsidie. Ze schrijft het soort boeken waarin een oude man een slok koffie neemt en veertig bladzijden lang nadenkt voordat hij een volgende slok neemt. En dan is niet alleen de koffie koud geworden. De meeste lezers zijn dat dan ook.

Hannah loopt naar de keuken en beeldt zich in dat die handeling een doel dient. Maar dat is er niet. Ze verzint een honger die niet bestaat, omdat ze nog maar een uur geleden heeft ontbeten. Een uur geleden nog maar, echt waar? De tijd schijnt haar digitaal toe vanaf de oven, geeft haar een schuldgevoel: het is nog niet eens elf uur en ze zit al aan haar derde glas wijn en haar vijfde sigaret. Dat moet stoppen. Vanaf nu geen alcohol meer voor twaalf uur. Een belofte aan zichzelf die ze maar al te vaak heeft gedaan en ze weet dat ze die ook deze keer niet zal nakomen. Wat een allemachtig schrijvers cliché is ze toch ook. Ze opent een paar kastjes, doet ze weer dicht. Hetzelfde ritueel met de koelkast: open, dicht. Maar de honger laat zich niet tevoorschijn lokken, ze heeft nergens zin in. Waarom laat de inspiratie het de laatste tijd afweten?

Correctie: het is niet de inspiratie die het laat afweten. Indrukken zijn er genoeg. Het is meer de verwerking ervan; in schriftelijke vorm, welteverstaan. Een gevoel, een scherpe overpeinzing of een veelbetekenend woord vormt niet langer het uitgangspunt van een goed verhaal, want de rest komt niet. Of dat wil zeggen, dat wat er komt is te slecht, variërend van het clichématige en het pretentieuze tot het nietszeggende. Ze raakt niet langer de zenuw die haar schrijverschap anders zo laat zinderen. Persoonsbeschrijvingen zijn Hannahs kracht. Ze heeft een intuïtief gevoel om karakters

te beschrijven, zodat de lezers niet alleen voelen dat ze de persoon kennen, maar dat ze die persoon zijn. Hannah is een observator. Als mensen bij etentjes om het woord strijden, observeert zij – zij is niet degene die via luide stemvoering of wilde gebaren de aandacht trekt, maar iemand die er stil bij zit en slechts vluchtig glimlacht om de wat bizarre momenten tijdens het gesprek. Hannah ziet de persoon wiens blik dwaalt, wiens holle woorden blijk geven van zijn of haar aanwezigheid, maar een afstandelijkheid onthullen en een wanhopige poging om niet te worden betrappt. Maar betrappt waarop? Op geestelijke onbalans, op verveling, op het beschermen van iets wat voor de buitenwereld te goed en te verfijnd is? Hannah filosofeert over zulke signalen, die bedenkt ze voor ongelooflijke lotgevallen om haar lezers wijzer te maken over het leven. Maar Hannah is gaan twifelen of ze met haar geschrijf überhaupt iemand wijzer maakt. Zichzelf nog het minst van iedereen. Het zijn slechts eindeloze rijen gedachten op papier. Dat is de reden dat ze het nu probeert met de liefde, om op het juiste spoor terug te komen. Of misschien om een nieuw spoor te construeren. Maar het is moeilijk om liefde te plotten als je zelf nog nooit een relatie voorbij het eerste keerpunt hebt ervaren – en misschien bijzonder lastig als je niet in een plot gelooft. Ze werpt een blik uit het keukenraam, op de binnenplaats waar een aantal kinderen aan het spelen is. Als het uit een ton halen van regenwater om bloemen water te geven tenminste een spel is. Af te leiden uit het gelach en het gejoel van de kinderen is het in elk geval een vreugdevolle bezigheid. Hannah zucht, stel je eens voor zo'n licht, onbezorgd leven te hebben. Ze schudt de gedachte van zich af, wil hier niet vanwege zichzelf sentimenteel zitten worden. Als ze heel eerlijk is, is een deel van haar problemen zelfgecreëerd, in het bijzonder wat de liefde betreft. Het is niet zo dat Hannah niet van iemand kan houden. Dat heeft ze best vaak gedaan, maar altijd kortstondig. Ze heeft in het algemeen niet bijzonder veel geduld met andere mensen en in liefdesrelaties raakt ze altijd teleurgesteld voor die zich goed en wel hebben ontwik-

keld. Of teleurgesteld is misschien niet het goede woord. Verveeld is waarschijnlijk correcter. Misschien komt het doordat ze al haar tijd doorbrengt met rondscharrelen in de hoofden van haar personages, dat ze altijd voelt dat ze alle anderen tien stappen voor is. Ze mist het om verrast te worden, om iemand te ontmoeten die ze niet kan ontcijferen. Maar ze is gaan twifelen of dat ooit zal gebeuren.

Bastian twijfelt niet aan haar, dat heeft hij nog nooit gedaan. Maar hij heeft zo'n ongelooflijk slecht oordeelsvermogen. Als hij niet haar beste (o, eerlijkheid, enige!) vriend, grootste fan en superloyale redacteur was, zou ze vele jaren geleden afstand van hem hebben genomen vanwege zijn commerciële geflikflooi. Het is eigenlijk wonderlijk, denkt ze vaak. Waarom wil hij haar? Hannah is Bastians enige echte auteur, de andere 'auteurs' voor wie hij redacteur is schrijven kookboeken, misdaadromans, sensatieromannetjes – alle rotzooi die mensen kopen omdat het licht verteerbaar en ongevaarlijk is. Je vindt er antwoorden, goede mensen en slechte mensen, problemen die kunnen worden opgelost. In de romans van Hannah zijn geen antwoorden, er zijn niet eens vragen. Ze vereisen dat je zelf nadenkt. Dat je je concentreert. Voelt. Langzamerhand kunnen nog maar weinig mensen dat. Hannah zucht tot in haar vingertoppen. Maar ze weet best dat zij niet degene is die moet overwegen om Bastian te lozen; hij had haar al jaren geleden moeten dumpen. Ze is lastig, verkoopt niets. Dat Bastian er al voor het veertiende jaar op staat haar bij de uitgeverij te houden, kan maar door drie dingen komen: prestige, filantropie en slecht oordeelsvermogen. Telkens wanneer ze erover nadenkt, komt ze uit bij het laatste als het meest waarschijnlijk. Ze zou hem iets terug moeten geven, denkt ze tijdens een ultrakorte aanval van rationaliteit. In die split second belt ze Bastian op en deelt hem mee dat ze naar de boekenbeurs komt. Er komt toch niets anders dan drek uit haar pen. Bastian is gelukkig.

2

Buiten voor congresshal Bella Center steekt Hannah een sigaret op en heeft spijt van haar actie. Terwijl ze haar longen vult met moed om de bezoekers van de beurs tegemoet te treden, bestudeert ze de vettige glazen deuren die, met een draaimechanisme en de duwkracht van handen, grijsjarigen, Jutlanders en kinderen de wereld van de boeken in en uit sluizen. O God, dood mij langzaam.

‘Sorry, maar kun je met die sigaret misschien een beetje verder van de ingang af gaan staan?’

Hannah draait zich om en staart recht in het haar van een vrouw die in andere tijden een uitstekend melkmeisje zou zijn geweest. Tegenwoordig is ze pedagoog en haar muisgrijze haar is sinds de laatste blondering vier centimeter gegroeid. De juf slaat gekweld haar blik neer naar de onrustige groep kinderen die achter haar staat.

‘De rookvrije zone loopt helemaal tot aan daar.’

De vrouw wijst nu naar een schuurtje dat zo ver weg ligt dat Hannah het haast niet kan zien. Hannah glimlacht demonstratief.

‘Oké, dus ik moet zo’n beetje naar Zweden toe om een sigaret te roken?’

‘Het is toch voor de kinderen. Zij kunnen in de verleiding komen om zelf te beginnen als ze iemand het zien doen. En ze kunnen kanker krijgen.’

‘Van dat ze mij zien roken?’

‘Van dat jij ze in hun gezicht rookt.’

Hannah kijkt vermoeid naar de melkmeisje-achtige juf, daarna naar de kinderen die naar haar omhoogkijken alsof ze Darth Vader is. Dan bukt ze naar het voorste kind, een snotterig jongetje met rode wangen. Ze reikt hem haar rokende sigaret aan.

‘Zou jij deze voor mij willen oproken?’

Het jongetje kijkt bang en schudt zijn hoofd. Hannah komt over-eind en kijkt de juf recht aan.

‘Zie je wel? Ik inspireer niemand tot iets.’

Hannah drukt haar sigaret uit, draait zich om en stapt de hel van de boekenbeurs binnen – geen acht slaand op het geroep van de vrouw dat ze de sigarettenpeuk moet oppakken en in de afvalbak moet gooien.

Kramen met boekhandelaars vormen de wanden van het labrynt waarin van alles ronddwaalt, van studiegroepjes met grijze, witte wijn drinkende vrouwen tot jonge stellen met vastgegespte kinderen. Sommigen op jacht naar de volgende grote leesbeleving, anderen in de hoop een glimp op te vangen van hun favoriete auteur – de meesten waarschijnlijk slechts op de vlucht voor de saaiheid van thuis. Met een sjaal om haar hoofd lukt het Hannah, terwijl ze zich door de menigte worstelt, om confrontaties met collega’s, lezers en journalisten te vermijden. Ze voelt de agorafobie tijdens een aanval van koud zweet en moeite om te ademen haar hoogtepunt bereiken, precies op het moment dat ze een stand binnenstapt waar haar boeken op een speciale tafel zijn uitgesteld. Dit is de plek waar ze haar naam in de boeken moet zetten. Bastian is er niet, hoewel hij had beloofd dat hij er zou zijn. Geërgerd stelt ze vast dat de voorraad van haar boeken onaangeroerd lijkt en dat het er niet naar uitziet dat dit zal veranderen: behalve een moe uitziende stagiaire van de uitgeverij achter de balie is zij de enige. Hannah doet haar sjaal af, de stagiaire kijkt zonder blijk van herkenning naar haar.

‘Voor die boeken geldt een speciale boekenbeursprijs; twee voor de prijs van een. Het zijn boeken die we moeilijk kwijtraken, maar ze zijn echt goed. De auteur heeft twee keer de Literatuurprijs van de Noordse Raad gewonnen.’

Hannah voelt hoe de vermoeidheid in haar merg bezinkt.

‘Die auteur heeft de Literatuurprijs van de Noordse Raad nooit gewonnen.’

‘Jawel hoor, Hannah Krause-Bendix. Zij is echt een van de beste schrijfsters van Denemarken, er zijn gewoon niet zoveel mensen die haar kennen. Ze is zelfs mijn lievelingsauteur.’

Hannah krijgt zin om de revolver te trekken die ze gelukkig niet in haar tas heeft zitten. Sarcasme en vernedering zijn haar enige wapens.

‘Oké, ze is jouw lievelingsauteur? Welke van haar romans zou jij dan aanbevelen?’

De stagiaire aarzelt beangstigend weinig in haar leugen.

‘*Ik kom in stilte* is echt episch.’

‘Episch?’

‘Ja, je weet wel, een beetje eigenaardig, maar zo is haar stijl. Het is echt diep.’

‘Diep?’

‘Ja, dat is wat moeilijk uit te leggen, omdat...’

‘Omdat je het nooit hebt gelezen?’ interrumpeert Hannah.

De stagiaire knippert een onzeker moment, maar het lukt haar niet om een weerwoord te formuleren. Hannah is het snelst.

‘Je moet natuurlijk op een boekenbeurs geen werken staan verkopen waarvan je ook nog beweert dat je ze hebt gelezen, als je overduidelijk minder van literatuur weet dan de eerste de beste analfabetische...’

‘Analfabetische wat?’

Achter Hannah verschijnt Bastian in zijn volle twee meter lengte. Hij kijkt Hannah vragend aan, van haar dwaalt zijn blik in een net zo vragende lijn naar de op huilen staande stagiaire, die achter de balie ineenkrimpt.

‘Analfabetische malloot.’

Hannah ergert zich eraan dat ze niet met een geraffineerdere bedigging weet te komen en constateert tegelijkertijd geïrriteerd dat de stagiaire onvoldoende angst of schaamte in haar lijf heeft om een totale inzinking te krijgen. In plaats daarvan recht het jonge meisje haar rug, waarschijnlijk in de overtuiging dat haar baas, de lange, knappe Bastian, de onbekende aanvaller in een stevige armklem het gebouw uit zal begeleiden. Hannah weet dat hij dat niet zal doen.

‘Claudia hier is nieuw, ze studeert literatuurwetenschappen.’

Ongetwijfeld nog steeds met de armklem in gedachten steekt Claudia haar borstbeen wat naar voren door de presentatie van Bastian. Ze wendt zich tot hem.

‘Ik probeerde deze klant hier alleen maar te vertellen over Hannah Krause-Bendix en toen begon ze tegen me tekeer te gaan.’

Een vrouw die zich een slachtofferrol aanmeet. Hoe banaal.

Stagiaire Claudia kijkt opzij naar Bastian: waar blijft die armklem?

Hannah begint van het conflict te genieten. Als ze geluk heeft, ontslaat Bastian deze Claudia. Wat Hannah betreft mag het lijden nog wel wat langer duren. Mensen die anderen de les willen lezen over iets wat ze zelf niet kennen, verdienen een lange, pijnlijke dood te sterven. Aan de andere kant wil ze ook graag aan de slag met haar klus en deze discussie leidt niet tot veel gesigneerde boeken.

‘Ik weet niet of je het meest belezen bent in statusupdates of modblogs, maar in elk geval niet in romans. Want dan zou jij weten dat ik Hannah Krause-Bendix ben en dat ik de boeken heb geschreven die jij daar in de uitverkoop hebt alsof het augurken in de aanbieding zijn.’

Claudia hapt naar adem.

‘Hannah, ze is nieuw.’

Bastian probeert de ergste vernedering af te wenden.

‘Ik kon toch niet weten dat jij het was, als je er op de omslagfoto

zo anders uitziet... Je ziet er echt heel veel ouder uit.'

Claudia rommelt met Hannahs boeken en probeert ze te ordenen. Alsof dat iets zou helpen. Hannah slikt een vinnige repliek in en trekt in plaats daarvan haar jas uit, gooit hem achter de balie.

'Kun jij niet gewoon even weggaan en een warme, ecologische soja latte halen, terwijl ik hier het komende uur mijn epische romans sta te signeren?'

Claudia kijkt Bastian aan. Als een middelbare scholier die toestemming heeft gevraagd om naar de wc te mogen.

'Neem maar een korte pauze.'

Claudia sluipt weg. Weg is ook haar rechte rug en vooruitgestoken borst.

'Blij je te zien in al je personeel-angst-inboezemende optreden.' Bastian trommelt met zijn wijsvinger op de toonbank.

'Was het echt zó moeilijk om een beurshulpje te vinden dat ten minste een van mijn boeken heeft gelezen?'

Bastian aarzelt. Hannah zucht, natuurlijk. Als ze niet snel een nieuw lezerspubliek weet aan te boren, is de volgende stap waarschijnlijk om haar onverkochte boeken direct naar de stort te brengen.

'Je moet weten dat ik dit hier slechts vanuit een goed hart doe. Alleen maar.'

'Wil je op zijn minst naar de mensen glimlachen?'

'Duivels of sexy?'

'Gewoon vriendelijk. Ik weet dat je het kunt.'

Bastian glimlacht, slaat zijn in een pak gestoken armen uit – waarom moet een redacteur eruitzien als een zakenman? Hannah herinnert zich de tijd dat zacht corduroy en wol deel uitmaakten van Bastians uniform, maar dat was voor de economische hausse in de jaren nul van deze eeuw. En voordat hij redacteur werd. Sinds hij bij de uitgeverij is gaan werken, draagt hij pakken in verschillende snit en kleur. Hannah is er vrij zeker van dat het een bewuste aanwijzing was van de overgang van literatuurminnende student

naar letterkundige met een vaste baan. Van zich bezighouden met boeken vanwege de boeken tot het zich bezighouden met boeken voor het geld. Een verandering die Hannah zelf nooit heeft ondergaan. Maar stilletjes is ze blij dat het bij Bastian wel is gebeurd. Ze kijkt naar de tafel met haar eigen werken, voelt een steek van dankbaarheid vanwege Bastians commerciële transformatie – als hij er niet geweest was, zouden haar boeken helemaal niet op de boekenbeurs te vinden zijn. Hoewel ze nog steeds de in wol geklede corduroyman mist die ze voor de eerste keer ontmoette bij een voordracht van *Vlindervallei, een Requiem* van Inger Christensen eind jaren negentig.

‘Ben ik te horen?’

Hannah kijkt op. Een microfoon piept. De microfoon die zojuist een iele vrouwenstem versterkte. De stem hoort bij een lichaam dat zo mogelijk nog ieler is: Natasja Sommer. Op een podium. Op het podium staan ook twee stoelen, op een kleine tafel voor de stoelen twee glazen water. De cultuurjournalist zonder opleiding klopt zachtjes op de microfoon, tik, tik, piep. Ja, ze is te horen. Achter haar wordt een poster opgehangen. Hannahs hart slaat een keer over: op de poster is een afbeelding te zien van Jørn Jensen, de verschrikkelijkste thrillerschrijver ter wereld. Hannahs voornaamste haatobject. Het lijkt erop dat hij door Natasja Sommer zal worden geïnterviewd. Op dit moment. Op het podium. Hannah haalt diep adem. Ze wist dat die boekenbeurs een verkeerd besluit was.